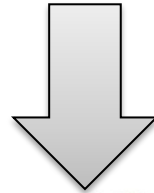

NATIONALMUSEET

Dendrokronologisk undersøgelse af løe, Krågedal, gnr. 8, bnr. 1, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke

NNU rapport 5 – 2014 af Charlotte Kure Brandstrup

Dendrokronologisk undersøgelse af løe, Krågedal, gnr. 8, bnr. 1, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke

Bygningstype: Løe

Gårdsnavn: Krågedal

Gnr./Bnr.: 8/1

Koordinater: (WGS84) 58.232037° / 6.544472°

Kommune: Flekkefjord

Fylke: Vest-Agder

Formål: Datering (Hidra-projekt) samt opbygning af grundkurve

Undersøgt af: Charlotte Kure Brandstrup

NNU j.nr.: A9260 Januar 2014

Publicering: Med mindre andet er aftalt kan resultatet frit anvendes med henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for hjælp og yderligere oplysninger (dendro@natmus.dk). Rapporten kan downloades fra hjemmesiden www.nnu.dk, under Dendrokronologi, Rapporter.

Løe

Undersøgt 11 skiver af stokke. Ti prøver er af fyrretræ (*Pinus sylvestris*). En prøve er *Populus* sp. Seks prøver er dateret.

Datering

N2660019: Omfatter 105 årringe, heraf 50 årringe i splintved, men ikke Waldkante. Årringskurven er dateret til AD1528 – 1632. Prøven stammer fra et træ, der er fældet *efter* 1632.

N2660029: Omfatter 33 årringe, heraf 14 årringe i splintved. Årringskurven kan ikke dateres.

N2660039: Prøven omfatter 87 årringe, heraf 25 årringe i splintved. Årringskurven er dateret til AD1520 – 1606. Prøven stammer fra et træ, der er fældet *efter* 1606.

N2660049: Prøven omfatter 155 årringe. Heraf er der 90 årringe i splintved, samt en ufuldstændig årring til Waldkante. Årringskurven er dateret til AD1458 til 1632. Prøven stammer fra et træ, der er fældet i vækståret (forår/sommer) 1633.

N2660059: Denne prøver er løvtræ (*Populus* sp.) og er ikke egnet til dendrokronologiske undersøgelser. Prøven er kasseret.

N2660069: Prøven omfatter 115 årringe. Der er 37 synlige splintår på prøven. Årringskurven er dateret til AD1517 – 1631. Prøven stammer fra et træ, der er fældet *efter* 1631.

N2660079: Prøven omfatter 150 årringe, heraf er 65 årringe i splintved, samt en ufuldstændig årring til Waldkante. Årringskurven er dateret til AD1483 til 1632. Prøven stammer fra et træ, der er fældet i vækståret (forår/sommer) 1633.

N2660089: Prøven omfatter 116 årringe. Det er ikke muligt at konstatere splintved eller Waldkante. Prøven er præget af anormal vækst; meget smalle og/eller falske årringe. Årringskurven kan ikke dateres.

N2660099: Prøven omfatter 101 årringe, heraf 23 årringe i splintved. Årringskurven kan ikke dateres.

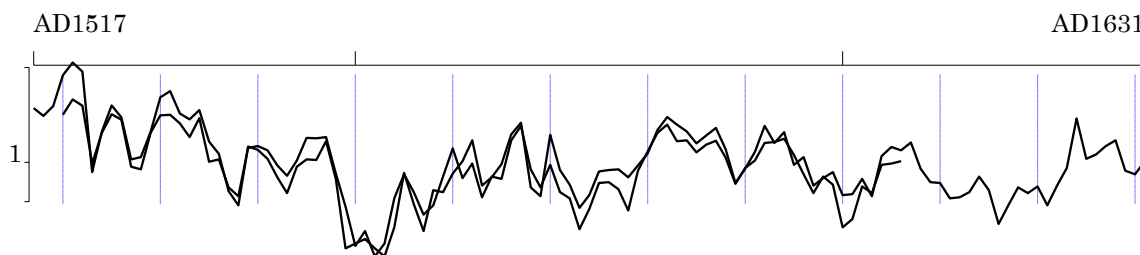
N2660109: Prøven omfatter 166 årringe, heraf 70 årringe i splintved. Årringskurven er dateret til AD1466 – 1631. Prøven stammer fra et træ, der er fældet *efter* 1631.

N2660119: Prøven omfatter 76 årringe Det er ikke muligt at konstatere splintved eller Waldkante. Årringskurven kan ikke dateres.

Tabel 1: matrix. *t*-værdier ved relative dateringer af de daterede årringskurver.

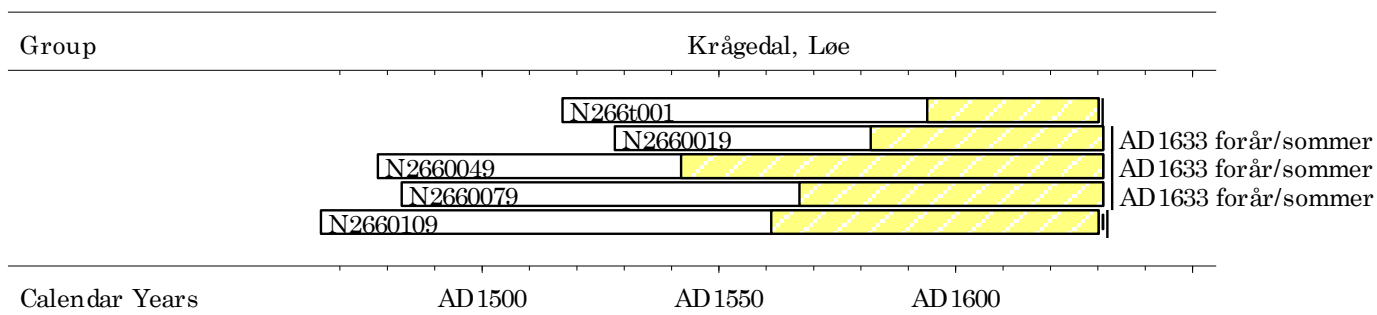
Filenames	-	-	N2660019	N2660039	N2660049	N2660069	N2660079	N2660109
-	start	dates	AD1528	AD1520	AD1478	AD1517	AD1483	AD1466
-	dates	end	AD1632	AD1606	AD1632	AD1631	AD1633	AD1631
N2660019	AD1528	AD1632	*	5.04	5.66	3.14	5.02	4.28
N2660039	AD1520	AD1606	*	*	-	13.03	-	-
N2660049	AD1478	AD1632	*	*	*	-	11.78	5.70
N2660069	AD1517	AD1631	*	*	*	*	-	-
N2660079	AD1483	AD1633	*	*	*	*	*	5.07
N2660109	AD1466	AD1631	*	*	*	*	*	*

Af Tabel 1, ses det ud fra t -værdierne årrings kurverne N2650039 og N2650069 ($t= 13,03$), samt N2660049 og N2660079 ($t = 11,78$) passer relativt til hinanden. Ved visuel kontrol kan det bestemmes at N2650039 og N2650039 formentlig stammer fra samme træ. Årringskurverne er regnet sammen til en trækurven N266t001 på 115 årringe, der dækker perioden AD1517 – 1631.

Figur 1: Årringskurverne N2650039 og N2650069 passer relativt til hinanden og er sammenregnet til en trækurve N266t001

Resultatet ses i Figur 2. Her ses det ud fra dateringsdiagrammet, at de daterede årringskurver formentlig alle, stammer fra tæer der er fældet i foråret/sommeren 1633.

Figur 2: Dateringsdiagram. Absolut datering af årringskurverne fra "Løe" på Krågedal. Diagrammet viser det synlige splintved markeret med gult samt fældningstidspunktet for prøver med Waldkante bevaret.

De daterede årringskurver er regnet sammen til en middelkurve N266m001, på 167 årringe, der dækker perioden AD1466 til 1632. Middelkurven er søgt dateret med referencekurver fra Skandinavien.

Tabel 2: Absolutdatering. *t*- værdier. Middelkurven fra "løe" på Krågedal, krydsdaterer med referencekurven fra Agder.

Filenames	-	-	N266m001	Referencekurver
-	start	dates	AD1466	
-	dates	end	AD1632	
nomk0803	AD1345	AD1780	7.83	AUST-AGDER MK FYR
supersyd	AD1345	AD1864	7.74	Norge middel 08+09
VA_2011_3	AD1223	AD1879	7.82	Vest-Agder med Aaseral
VAuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	7.01	Vest-Agder minus Aaseral
30500099	AD1001	AD1852	4.03	MK DALARNA
30530009	AD1127	AD1671	5.23	STOCKHOLM/UPPL
maepin01	AD1083	AD1992	6.29	Maelerdalen

Af Tabel 2 fremgår det, ud fra *t*- værdierne at træerne, hvor prøverne stammer fra, formentlig har vokset lokalt. Det ses samtidig ud fra Tabel 2 at der er en sammenhæng mellem årringskurverne langs breddegraderne (øst-vest).

Figur 3: Prøvetagning i Løe. Pilen viser prøven af løvtræ, der er kraftigt angrebet af svamp.

Referencer

t-værdier:

Baillie, M.G.L. & Pilcher, J.R., 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research, *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14

Grundkurver:

Undersøgelser som bidrager til bestemmelse af det undersøgte materiales oprindelsessted (træernes voksested), dvs. *dendroproveniens* kan kun udføres takket være et udstrakt samarbejde med kolleger fra laboratorier i Europa, som udfører dendrokronologiske undersøgelser og udarbejder dendrokronologiske grundkurver til dateringsformål.

Katalog over prøver

N2660019.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 6. stokk over gulv - TV af d r - 1

Raw Ring-width PISY data of 105 years length

Dated AD1528 to AD1632

50 sapwood rings and   unmeasured ring with bark

Average ring width 106.90 Sensitivity 0.22

Interpretation

AD1633 spring/summer

N2660029.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 5. stokk over gulv - TV af d r - 2

Raw Ring-width PISY data of 33 years length

Undated; relative dates - 0 to 32

14 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 263.39 Sensitivity 0.18

N2660039.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 4. stokk over gulv - TV af d r - 3

Raw Ring-width PISY data of 87 years length

Dated AD1520 to AD1606

25 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 106.82 Sensitivity 0.30

Interpretation AD1611-61

N2660049.d

Title : A9260 - Krågedal - l e - Hidra 4 - skive - 4. stokk over gulv - 4

Raw Ring-width PISY data of 155 years length

Dated AD1478 to AD1632

90 sapwood rings and   unmeasured ring with bark

Average ring width 53.28 Sensitivity 0.23

Interpretation

AD1633 spring/summer

N2660069.d

Title : A9260 - Krågedal - l e - Hidra 4 - skive - 3. stokk over gulv - 6

Raw Ring-width PISY data of 115 years length

Dated AD1517 to AD1631

37 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 118.62 Sensitivity 0.31

Interpretation AD1631-74

\N2660079.d

Title : A9260 - Krågedal - l e - Hidra 4 - skive - 4. stokk over gulv - 7

Raw Ring-width PISY data of 150 years length

Dated AD1483 to AD1632

65 sapwood rings and   unmeasured ring with bark

Average ring width 68.13 Sensitivity 0.21

Interpretation AD1633 spring/summer

N2660089.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 6. stokk over gulv - Vestvegg - 8

Raw Ring-width PISY data of 116 years length

Undated; relative dates - -2 to 113

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 71.22 Sensitivity 0.27

N2660099.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 5. stokk over gulv - Ttilbygg vestv eg - 9

Raw Ring-width PISY data of 101 years length

Undated; relative dates - 0 to 100

23 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 94.14 Sensitivity 0.23

File C:\Charlotte\A9260 Hidra 4 Krågedal l e\N2660109.d

Title : A9260 Krågedal - l e - Hidra 4 - 3. stokk over gulv - indgang til tilbug - 10

Raw Ring-width PISY data of 166 years length

Dated AD1466 to AD1631

70 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 60.47 Sensitivity 0.26

Interpretation AD1632-41

N2660119.d

Title : A9260 - Krågedal - l e - Hidra 4 -  stv eg - 11

Raw Ring-width PISY data of 76 years length

Undated; relative dates - 0 to 75

0 sapwood rings and   unmeasured ring with bark

Average ring width 149.80 Sensitivity 0.19

FELTRAPPORT

BYGNINGSVERN FYLKESKONSERVATOREN I VEST-AGDER

Dendrokronologisk objekt:	Hidra 4, løe
Fylke:	Vest-Agder
Kommune nr.:	Flekke fjord
Gnr/Bnr:	8/1
Koordinater:	58.232037°/ 6.544472°
Prøvene tatt av:	HP+CC+CB+IV
Dato for prøver:	17-10-2013

Prøvenr.	Sted	Rom	Bark	Yte	Bearb.	Fyrretræ, prøver taget indvendig
1	Vegg til tilbygg	Tv. Af døren				6. stokk over gulv, skive
2						5. stokk over gulv, skive
3						4. stokk over gulv, skive
4						3. stokk over gulv, skive
5						2. stokk over gulv, skive
6		TH. Af døren				3. stokk over gulv, skive
7						4. stokk over gulv, skive
8	I tilbygg vestvegg					6. stokk over gulv, skive
9						5 stokk over gulv, skive
10	Indgang til					3 stokk over gulv, skive

	tilbygg					
11	Østvæg					4. fra oven (På stokken nedenunder står der 1700 sandsynligvis osp.

Kommentarer:

Mange genanvendte stokke, men dem tog vi ikke.

Byggeteknisk interessant bygning (siger Helge og Christoffer), blanding mellem furu osp.

Meget mår, Splintstabilisator? Vi må komme tilbage, Hvis løe viser sig at være int. Mhp. datering